

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ
ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ
«ΕΞΟΡΘΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΙΤΑΧΥΝΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΙΚΗΣ»

Τόσο τα διοικητικά δικαστήρια όσο και το Συμβούλιο της Επικρατείας επιβαρύνονται κάθε χρόνο με μεγάλο αριθμό υποθέσεων. Η εκδίκασή τους καθυστερεί όμως σημαντικά, με όλες τις παρεπόμενες δυσμενείς συνέπειες για την παροχή έννομης προστασίας και, εν γένει, το κράτος δικαίου. Οι αιτίες που προκαλούν τις καθυστερήσεις είναι πολλές. Η οξύτητα του προβλήματος επιβάλλει τη λήψη μέτρων που θα έχουν άμεση απόδοση, δίνοντας στον πολίτη απτά και μετρήσιμα αποτελέσματα.

Προς αυτήν ακριβώς την κατεύθυνση, κινείται η συζητούμενη νομοθετική πρωτοβουλία του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Το σχέδιο νόμου είναι το αποτέλεσμα της δουλειάς ειδικής νομοπαρασκευαστικής επιτροπής υπό την προεδρία του Αντιπροέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας Κ. Μενουδάκου. Για την επεξεργασία του αξιοποιήθηκαν και οι προτάσεις της Διοικητικής Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, καθώς επίσης οι απόψεις των Ολομελειών του Προέδρων του Διοικητικού Πρωτοδικείου και του Διοικητικού Εφετείου της Αθήνας. Με τις διατάξεις του τροποποιούνται σε μεγάλη έκταση το ισχύον δικονομικό πλαίσιο, προκειμένου η απονομή της διοικητικής δικαιοσύνης να καταστεί ορθολογικότερη, ταχύτερη και αποτελεσματικότερη.

Οι κυριότερες ρυθμίσεις του σχεδίου νόμου με αναφορά και στα προβλήματα που αντιμετωπίζονται, είναι οι εξής:

1. Για την επίλυση διοικητικής διαφοράς, ανεξαρτήτως της σημασίας της, επιλαμβάνονται τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, το οικείο πρωτοδικείο και εφετείο, στις περισσότερες περιπτώσεις δε και το Συμβούλιο της Επικρατείας. Από την κατάθεση του σχετικού δικογράφου έως την έκδοση οριστικής απόφασης μεσολαβούν συνήθως αρκετά χρόνια. Εξάλλου, η κρίση των δικαστών, ακόμη και αν πρόκειται για όμοιες υποθέσεις, διαφοροποιείται από δικαστήριο σε δικαστήριο,

συχνά δε και από το ίδιο δικαστήριο, καθώς εκδικάζονται σε διαφορετικές συνθέσεις και από πολλούς σχηματισμούς. Έτσι, εκδίδονται αντίθετες αποφάσεις, οι οποίες, σε συνάρτηση και με το κρινόμενο ζήτημα, προκαλούν, εωσότου η διαφορά λυθεί οριστικά από το Συμβούλιο της Επικρατείας, ανασφάλεια δικαίου ή κοινωνικές εντάσεις.

Προκειμένου να εκλείψουν οι καθυστερήσεις, να διασφαλιστεί η ενότητα της νομολογίας και να επιλύονται αποτελεσματικά οι διοικητικές διαφορές, κυρίως σε ζητήματα γενικότερου ενδιαφέροντος, δίνεται η δυνατότητα ένδικα μέσα ή βοηθήματα, ακόμη και αν έχουν κατατεθεί σε άλλο δικαστήριο, να εισάγονται απευθείας στο Συμβούλιο της Επικρατείας με πρωτοβουλία τόσο των διαδίκων όσο και του δικαστηρίου που υποβλήθηκαν. Έτσι, με την απόφασή του διαπλάθει νομολογία, την οποία είναι υποχρεωμένα να ακολουθούν τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, όταν κληθούν στο μέλλον να επιλύσουν ανάλογες διαφορές.

2. Τα δικαστήρια είναι αποκλειστικά αρμόδια να ελέγχουν τη συνταγματικότητα των νόμων και δεν εφαρμόζουν νόμο, το οποίο κρίνουν αντισυνταγματικό. Ανάλογα με το κρινόμενο ζήτημα, η απόφασή τους μπορεί να δημιουργήσει προσδοκίες, όπως λ.χ. στην περίπτωση της έκτακτης εισφοράς, ή ανησυχίες, εάν αφορά στην προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων. Και στις δύο περιπτώσεις, εωσότου επιλυθεί η διαφορά προκαλείται αβεβαιότητα και ανασφάλεια δικαίου. Με το σχέδιο νόμου δίνεται η δυνατότητα να ασκηθεί ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, κατά παρέκκλιση από κάθε άλλη διάταξη και ανάλογα με την υπόθεση, αίτηση αναίρεσης ή έφεση για υπόθεση που δεν το απασχολήσει στο παρελθόν. Έτσι, η διαφορά επιλύεται οριστικά, χωρίς να απαιτηθεί να περάσει και από το δεύτερο βαθμό δικαιοδοσίας.

3. Το Συμβούλιο της Επικρατείας δικάζει σε τελευταίο βαθμό αιτήσεις για την αναίρεση αποφάσεων τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, όταν κρίνουν διαφορές ουσίας, και εφέσεις στην περίπτωση ακυρωτικών διαφορών. Ο αριθμός των δικογράφων που κατατίθενται ετησίως είναι ιδιαίτερα μεγάλος, με αποτέλεσμα να μπλοκάρει η λειτουργία των αρμοδίων Τμημάτων. Για τον περιορισμό τους καθιερώνεται «φίλτρο διαλογής», με βάση αντικειμενικά κριτήρια, η συνδρομή των οποίων και μόνο καθιστά τα ένδικα μέσα παραδεκτά. Τέτοια είναι η έλλειψη σχετικής νομολογίας, η ύπαρξη προηγούμενης ανέκκλητης απόφασης διοικητικού δικαστηρίου ή

η αντίθεση της προσβαλλόμενης απόφασης στην πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας.

4. Υποθέσεις, στις οποίες ανακύπτει νέο νομικό ζήτημα που είτε έχει μείζονα σπουδαιότητα είτε τίθεται σε μεγάλο αριθμό εκκρεμών δικών ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων, μπορεί να ζητηθεί να προσδιορίζονται κατά προτίμηση, να συζητούνται εντός τακτής, δίμηνης, προθεσμίας από την κατάθεση του δικογράφου και η απόφαση να εκδίδεται στο ίδιο χρόνο μετά τη συζήτηση. Με τον τρόπο αυτό, είναι δυνατόν να περιοριστεί ο αριθμός των δικών για το ίδιο νομικό ζήτημα. Πρόκειται για το θεσμό της «πρότυπης δίκης», ο οποίος εισήχθη μεν στην έννομη τάξη μας πριν από δύο χρόνια, αλλά δεν εφαρμόστηκε ακόμη αποτελεσματικά, αφού τη σχετική πρωτοβουλία έως τώρα μπορούσε να αναλάβει μόνον ο Γενικός Επίτροπος των διοικητικών δικαστηρίων. Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις σχετικό αίτημα θα υποβάλουν πλέον οι Διευθύνοντες τα Δικαστήρια, οι Δικηγορικοί Σύλλογοι ή ο Υπουργός Οικονομικών.

5. Ορισμένες διοικητικές διαφορές, όπως η αναστολή της λειτουργίας επαγγελματικής εγκατάστασης ή η αφαίρεση πινακίδων και αδειών κυκλοφορίας μεταφορικών μέσων για φορολογικές παραβάσεις, απαιτούν ταχεία και κατά προτεραιότητα συζήτηση. Προτείνεται, γι' αυτό, η εκδίκασή τους από τον Πρόεδρο Πρωτοδικών του κατά τόπον αρμοδίου Πρωτοδικείου.

6. Οι εφέσεις κατά αποφάσεων των διοικητικών πρωτοδικείων εκδικάζονται από τα διοικητικά εφετεία. Πρόκειται για δικαστικούς σχηματισμούς, στη σύνθεση των οποίων μετέχουν τρεις δικαστές. Δεδομένων τόσο του φόρτου όσο και των σημαντικών κενών στη στελέχωση των Δικαστηρίων, προτείνεται η σύσταση μονομελών διοικητικών εφετείων, τα οποία θα εκδικάζουν κατηγορίες εφέσεων κατά αποφάσεων μονομελών πρωτοδικείων. Με τον τρόπο αυτό, εξοικονομούνται δικαστές και αυξάνεται ο αριθμός των εκδικαζόμενων υποθέσεων.

7. Εξάλλου, για την αποσυμφόρηση του Συμβουλίου της Επικρατείας υποθέσεις ήσσονος σημασίας, που σήμερα το κατακλύζουν μεταφέρονται στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, όπως ο μεγάλος όγκος προσυμβατικών διαφορών στις δημόσιες συμβάσεις.

8. Καταργείται η δυνατότητα προσφυγής από το Δημόσιο και τα λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου κατά πράξεων των δικών τους οργάνων που εκδόθηκαν ύστερα από άσκηση διοικητικής προσφυγής, με εξαίρεση αυτής από τον Υπουργό Οικονομικών. Περαιτέρω, καταργείται ρητά η δυνατότητα των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης να προσφεύγουν ενώπιον των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων κατά πράξεων των οργάνων τους, όταν αποφαινόμενοι επί ενδικοφανούς προσφυγής ιδιώτη.